

Asia: VN/7901/2024

Hallituksen esityksen muotoon laadittu työryhmämietintö kuolinpesän sähköistä asiointia koskevaksi lainsäädännöksi

1. Laki kuolinpesän palvelualustasta

Lausuntonne:

Valtiokonttori pitää esitystä pääosin hyvänä. Osakasrekisterin käyttöönotto helpottaa erityisesti heti kuoleman jälkeistä tilannetta. Nykyisin perilliset kokevat sukuselvityksen tekemisen vaikeaksi ja erityisesti tilanteissa, joissa läheisiä ei ole, puuttuu usein myös taho, joka tekisi sukuselvityksen.

2.1 Osakastietojen muodostaminen (4 §, ks. myös 5.1 Muut toteuttamisvaihtoehdot; Kuolinpesän osakasrekisterin tietojen muodostaminen)

Lausuntonne:

Nykyisen perintökaaren 5 luvun 1 §:n mukaan ”Jollei perillistä ole, menee perintö valtiolle.” Tämän on tulkittu tarkoittavan, että valtio ei ole ”perillinen”, perintö vain menee valtiolle, jos perillisiä ei ole. Nykyisen perintökaaren 18 luvun 1 §:n mukaan taas ”Kuolinpesän osakkaita ovat perilliset ja yleisjälkisaadoksen saajat sekä eloonjäänyt puoliso.” Jos valtio ei ole perillinen, se ei myöskään ole kuolinpesän osakas. Valtioon on viitattu ilmaisulla kuolinpesän oikeudenomistaja. Tämä tulee ottaa huomioon, kun määritellään, kenellä on esimerkiksi pääsy osakasrekisteriin. Oikeus ei voi olla ainoastaan osakkailla vaan myös oikeudenomistajilla.

2.2 Rekisterin tietosisältö (5 §)

Lausuntonne:

Kohta 10: ”tieto siitä, jos perittävällä ei ole lakimääräisiä perillisiä”

Tähän tarvitaan lisäys: ”jolloin perintö menee valtiolle. Valtion oikeutta ilman perillisiä kuolleen kuolinpesään valvoo Valtiokonttori.”

Tämä on välttämätön tieto ja ohjeistus, koska ei ole välttämättä yleistä tietoa, mitä perinnölle tapahtuu, jos perillisiä ei ole ja mikä taho valtiolla hoitaa ilman perillisiä kuolleiden asioita.

"Edellä 1 momentissa tarkoitettuja perustietoja täydennetään seuraavilla kuolinpesän ilmoittajan antamilla tiedoilla: Kohta 18: jos perittävä oli tehnyt testamentin, tieto testamentista ja sellaisen testamentinsaajan nimi ja henkilötunnus tai yritys- ja yhteisötunnus, joka on kuolinpesän osakas".

Usein varsinkin niissä tapauksissa, joissa perinnönjättäjällä on vain kaukaisia perillisiä tai ei perillisiä lainkaan, testamentinsaaja on perinnönjättäjään huomattavasti läheisemmässä suhteessa kuin perilliset. Hän voi saada tiedon perinnönjättäjän kuolemasta ennen perillisiä ja olla se, joka ryhtyy hoitamaan perinnönjättäjän asioita tämän kuoleman jälkeen. Testamentinsaajalla ei ole ehkä lainkaan tietoa perillisistä. Tällöin olisi välttämätöntä, että testamentinsaaja, joka on kuolinpesän osakas pelkästään testamentin olemassaolon perusteella, voisi aktiivisesti vaikuttaa siihen, että hänet merkitään osakasrekisteriin ja hän saa pääsyn palvelualustalle. Testamentinsaajan merkitseminen osakasrekisteriin ei voi jäädä pelkästään pesän ilmoittajan, joka yleensä on perillinen, tehtäväksi, koska testamentinsaajan voi olla vaikea selvittää perilliset ja saada yhteys pesän ilmoittajaan.

Asia tulee esille erityisesti silloin, kun perillisiä ei ole ja omaisuus tulee perintönä valtiolle. Tällöin Valtiokonttori olisi ehdotuksen mukaan Suomen valtion edustajana merkittynä osakasrekisteriin kuolinpesän oikeudenomistajana. Jos perinnönjättäjältä on jäänyt testamentti, testamentinsaaja on kuolinpesän osa-kas, mitä valtio ei ole (valtio ei ole "perillinen", vaan perintö menee valtiolle, jos perillisiä ei ole). Kuitenkaan testamentinsaajalla ei olisi ehdotuksen mukaan pääsyä osakasrekisteriin tai palvelualustalle ilman Valtiokonttorin myötävaikutusta. Voisi siis käydä niin, että valtio hoitaisi pesää ja perunkirjoitusta pitkälle, ennen kuin testamentinsaaja saisi yhteyden Valtiokonttoriin ja voisi ilmoittaa, että on osakas ja siten oikeutettu ottamaan pesän haltuun.

Tässä on riski vahingonkorvauskanteille, koska pesänhoidosta Valtiokonttorin toimesta syntyy kustannuksia, joihin testamentinsaaja ei ole voinut myötävaikuttaa. Valtiokonttorilla ei ole toimivaltaa hoitaa kuin sellaisia kuolinpesiä, joiden omaisuus on tulossa perintönä valtiolle.

Testamentinsaajalla pitäisi siis olla itsenäinen mahdollisuus ilmoittautua osakkaaksi. Tämä voisi tapahtua esimerkiksi tekemällä kirjallinen ilmoitus DVV:lle. Pesän osakkaana hän pääsisi myös palvelualustalle hoitamaan pesän asioita yhdessä perillisten kanssa. Jos perillisiä ei ole, testamentinsaaja saisi hoitaa kuolinpesän asioita täysin itsenäisesti. Suoritettuaan perunkirjoituksen testamentinsaaja voi antaa testamentin tiedoksi perilliselle ja jos perillisiä ei ole, Valtiokonttorille.

On tärkeä ottaa huomioon, että testamentinsaaja on kuolinpesän osakas pelkästään testamentin olemassaolon perusteella. Testamentinsaajalta ei siis voi vaatia esimerkiksi, että testamentin tulisi olla lainvoimainen (eli tiedoksiannettu perilliselle ja perillisen hyväksymä), ennen kuin hän voi saada osakkaan aseman ja oikeudet kuolinpesään sekä pääsyn palvelualustalle.

Valtiokonttori ei hyväksy testamentteja ennen kuin käytössä on myös perukirja, josta käyvät ilmi pesän osakkaat ja omaisuus. Tällä hetkellä siis ne ilman perillisiä kuolleet, jotka ovat tehneet testamentin, eivät tule Valtiokonttorin tietoon ennen kuin vasta perunkirjoituksen jälkeen, kun testamentti annetaan Valtiokonttorille tiedoksi.

Testamentinsaajan palvelualustalle pääsyn ongelman ratkaisee lopullisesti testamenttirekisteri, jonka käyttöönottoa Valtiokonttori kannattaa mahdollisimman pikaisesti. Ennen testamenttirekisterin käyttöönottoa väliaikaisratkaisu voisi olla, että henkilö voisi eläessään tallettaa testamentin OmaVeron asiakirjasäilytykseen, josta se voitaisiin poimia kuoleman jälkeen ja jonka perusteella siihen merkityt testamentinsaajat voisivat saada osakkuusaseman, paikan osakasrekisterissä ja pääsyn palvelualustalle.

2.3 Kuolinpesän ilmoittajan ja yhteyshenkilön vastuut ja velvollisuudet (8, 9 ja 15 §)

Lausuntonne:

-

2.4 Osakasrekisterin tietojen vakuuttaminen oikeaksi (11 ja 12 §, ks. myös 5.1 Muut toteuttamisvaihtoehdot; Osakasluettelon oikeaksi vakuuttaminen ennen ja jälkeen perunkirjoituksen)

Lausuntonne:

-

2.5 Osakasrekisterin tietojen julkinen luotettavuus (14 §, ks. myös 5.1 Muut toteuttamisvaihtoehdot; Kuolinpesän osakasrekisterin julkinen luotettavuus vakituisesti ulkomaille muuttaneiden osalta)

Lausuntonne:

On hyvä, etteivät pesänilmoittajan ilmoittamat osakkuusasemaa koskevat muutokset nauttisi julkista luotettavuutta. Esimerkiksi perinnöstä luopumiset ovat yleistyneet valtavasti ja tavallisella kansalaisella on vain harvoin osaamista merkitä perinnöstä luopumisen vaikutukset osakasluetteloon oikein tai ylipäättään tietoa, miten luopuminen on mahdollista (henkilökohtaisesti, ryhtymättä pesään, vaikuttamatta siihen, mihin omaisuus luopujan jälkeen menee).

2.6 Tietojen päivittäminen, säilyttäminen ja poistaminen (16 §, ks. myös 5.1 Muut toteuttamisvaihtoehdot; Kuolinpesän osakasrekisterin tietojen pysyvä säilyttäminen)

Lausuntonne:

-

2.7 Tietojen luovuttamisen edellytykset (17-32 §)

Lausuntonne:

-

2.8 Muut huomiot

Lausuntonne:

-

3.1 Perintöveroilmoitus ja perukirja (25, 28, 29, 29 a §)

Lausuntonne:

Valtiokonttori pitää sähköisen perukirjan käyttöönottoa hyvänä. Mahdollisuus laatia perukirja kuolinpesän palvelualustalla on hyvä uudistus. Se että sähköiseen perukirjaan tuotaisiin kuolinpesän osakasrekisteristä automaattisesti osakasluetteloa koskevien tietojen lisäksi Verohallinnolla olevat varallisuus- ja velkatiedot luovat hyvän pohjan perukirjan laatimiselle. Peru-kirjojen yhdenmukainen rakenne helpottaa myös perukirjojen käsittelyä eri tahoilla.

3.2 Esitiedot (26 §)

Lausuntonne:

-

3.3 Muistiinpanot (28 b §)

Lausuntonne:

-

3.4 Muita ehdotuksia

Lausuntonne:

-

4. Laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Lausuntonne:

-

5. Laki verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 1 ja 13 §:n muuttamisesta

Lausuntonne:

-

6. Laki verotusmenettelystä annetun lain 18 §:n muuttamisesta

Lausuntonne:

-

7. Laki perintökaaren 20 luvun muuttamisesta

Lausuntonne:

-

8. Laki ulosottokaaren muuttamisesta

Lausuntonne:

-

9. Laki tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa eräistä ratkaisuihista annetun lain muuttamisesta

Lausuntonne:

-

10. Pääasialliset vaikutukset

Lausuntonne vaikutusten arviointeihin:

-

11. Muut huomiot

Lausuntonne työryhmämietinnön muihin osioihin:

-

12. Yleiset huomiot työryhmämietinnöstä

Yleiset huomionne työryhmämietinnöstä:

-

Meloni Anu
Valtiokonttori - Valtiokonttori, Korvaukset

